

Guldborgsund Kommune
Parkvej 37
4800 Nykøbing F

Gammeltorv 22
DK-1457 København K

Tlf. +45 33 13 25 12
Fax +45 33 13 07 17

www.ombudsmanden.dk
post@ombudsmanden.dk

Personlig henvendelse: 10-14
Telefonisk henvendelse:
Man.-tors. 9-16, fre. 9-15

Endelig rapport – inspektion af handicaptilgængeligheden på afstemningsstedet Lindeskovskolen den 19. november 2013.

21-11-2014

Den 19. november 2013 foretog Folketingets Ombudsmand en tilgængelighedsinspektion af afstemningsstedet Lindeskovskolen i Guldborgsund Kommune i forbindelse med kommunal- og regionsrådsvalget.

Dok.nr. 13/05248-5/MWA
Bedes oplyst ved henvendelse

Denne rapport om inspektionen blev den 28. oktober 2014 i en foreløbig udgave sendt til Guldborgsund Kommune med henblik på, at Guldborgsund Kommune kunne få lejlighed til at fremkomme med eventuelle bemærkninger om de faktiske forhold og med anmodning om oplysninger mv. om nærmere angivne forhold.

I e-mail af 17. november 2014 modtog jeg Guldborgsund Kommunes besvarelse af 11. november 2014. Guldborgsund Kommunes bemærkninger og svar på den foreløbige rapport er indarbejdet i rapporten på de relevante steder.

Indledning

Efter § 7, stk. 1, i lov om Folketingets Ombudsmand (lovbekendtgørelse nr. 349 af 22. marts 2013) omfatter ombudsmandens kompetence alle dele af den offentlige forvaltning. Efter lovens § 18 kan ombudsmanden undersøge enhver institution eller virksomhed samt ethvert tjenestested under ombudsmandens virksomhed. Folketingets Ombudsmand foretager løbende tilsynsbesøg på offentlige institutioner, f.eks. fængsler, arresthuse, psykiatriske afdelinger og sociale bosteder.

Folketinget vedtog den 2. april 1993 beslutningsforslag B 43 om ligestilling og ligebehandling af mennesker med handicap med andre borgere. Folketinget bad ved beslutningen Folketingets Ombudsmand om at "følge udviklingen i ligebehandlingen og eventuelt meddele påtale, hvor dette er muligt inden for ombudsmandens kompetence". Beslutningsforslaget blev gentaget i forbindelse med Folketingets gennemførelse af FN's handicapkonvention i 2010 (jf. folketingsbeslutning B 15 af 17. december 2010).

Folketingets Ombudsmand foretager som en del af sit arbejde på handicapområdet inspektioner af offentlige bygninger, særligt med handikaptilgængelighed for øje. Inspektionerne omfatter normalt bygningernes tilgængelighed for alle brugere af bygningerne. Formålet med inspektionerne er dels generelt at følge udviklingen på området for tilgængelighed for mennesker med handicap og derved indvinde erfaringer vedrørende det mere generelle arbejde på området, dels i konkrete tilfælde at påpege fejl og mangler, hvor det er nødvendigt.

FN's Handicapkonventions artikel 29 omhandler retten til at deltage i det politiske og offentlige liv. Deltagerstaterne skal efter denne artikel sikre, at personer med handicap på lige fod med andre kan afgive deres stemme og modtage valg. Dette indebærer bl.a., at deltagerstaterne skal sikre, at stemmeprocuderer, afstemningsfaciliteter og valgmateriale er passende, tilgængelige og lette at forstå og anvende.

Ombudsmanden foretog den 19. november 2013 inspektion af afstemningsstedet Lindeskovskolen i forbindelse med kommunal- og regionsrådsvalget. Besøgsholdet bestod af afdelingschef Morten Engberg, konsulent Anders J. Andersen og fuldmægtig Marta Warburg.

Inspektionen bestod af en indledende samtale med valgstyrreren samt en rundgang på selve afstemningsstedet.

Inspektionen blev planlagt og gennemført på baggrund af de oplysninger, som Folketingets Ombudsmand havde modtaget fra Guldborgsund Kommune forud for inspektionen.

Det retlige grundlag

Grundlaget for ombudsmandens vurderinger i inspektionssager som den foreliggende er de gældende regler på området, herunder særligt byggelovgivningen, FN's standardregler om lige muligheder for handicappede, FN's handicapkonvention og Statens Byggeforskningsinstituts (SBI) anbefalinger.

I forbindelse med tilgængelighedsinspektionen af afstemningsstedet har grundlaget for ombudsmandens vurderinger særligt været FN's handicapkonventions artikel 29, lovbekendtgørelse om kommunale og regionale valg (lovbekendtgørelse nr. 127 af 11. februar 2013) og vejledning om afholdelse af kommunale og regionale valg tirsdag den 19. november 2013 (vejledning nr. 9458 af 29. august 2013), ligesom SBI's tjekliste for stemmerum og udgivelsen "Tilgængelighed til valg for personer med funktionsnedsættelse" (Center for Ligebehandling af Handicappede, udgivet i 2009, webudgave udgivet i 2013) har indgået i grundlaget for ombudsmandens vurderinger.

Ombudsmanden har desuden mulighed for at foretage vurderinger ud fra almenmenneskelige og humanitære synspunkter, jf. § 18, 2. pkt., i lov om Folketingets Ombudsmand.

Guldborgsund Kommunes hjemmeside

Forud for valget til by- og regionsråd informerede Guldborgsund Kommune om valget på sin hjemmeside. Kommunen informerede bl.a. om, at der var etableret en kørselsordning for ældre og svagelige borgere i forbindelse med valget den 19. november 2013.

På Guldborgsund Kommunes hjemmeside findes en henvisning til hjemmesiden "adgangforalle.dk", hvor det er muligt at få læst teksten højt ved hjælp af et program (fjernbetjeningen), der kan hentes på hjemmesiden.

Materiale modtaget forud for besøget

Forud for inspektionen modtog jeg bl.a. kort over afstemningsstedet samt oplysning om handicaptilgængelige stemmerum og parkeringspladser på afstemningsstedet fra Guldborgsund Kommune.

Jeg modtog desuden en vejledning til by- og regionsrådsvalget – "Håndbog til afstemningsstederne" – som Guldborgsund Kommune havde udsendt til alle valgstyrere og tilforordnede i kommunen forud for valget.

Lindeskovskolen

Guldborgsund Kommune havde valgt Lindeskovskolen som afstemningssted den 19. november 2013. Selve valget fandt sted i skolens kantine i bygningen "gul blok".

Det fremgår bl.a. af det materiale, som ombudsmanden modtog forud for inspektionen, at der på Lindeskovskolen på valgdagen ville være syv almindeligt indrettede stemmerum og et særligt indrettet stemmerum samt en handicapparkeringsplads.

Adgangs- og parkeringsforhold

Ved ankomst til parkeringspladsen ved skolen var på valgdagen opsat et midlertidigt skilt med et handicappiktogram og et "P". Nedenunder var opsat endnu et skilt med en pil pegende i retning mod den midlertidige parkeringsplads. Ved at følge skiltets anvisning blev man ledt ind på et gangareal, der var belagt med fliser. Gangarealet var befærderet med mange fodgængere, herunder mange børn. Inde i skolens gård var opsat et enslydende skilt. Der var ikke opsat yderligere skilte.

Skiltning til handicapparkering.

Skiltningen til handicapparkeringspladsen gav for besøgsholdet anledning til usikkerhed om, dels hvor valglokalet var placeret, dels om kørsel på gangarealet, hvor der færdes mange børn, var korrekt.

I den foreløbige rapport bad jeg derfor Guldborgsund Kommune om at overveje, hvordan skiltningen til afstemningslokalet i fremtiden kunne være mere tydelig – eksempelvis således at der på de opsatte skilte også er information om, at valglokalet var at finde i samme retning. Jeg bad desuden om oplysning om, hvilke overvejelser kommunen gjorde sig i den anledning.

Guldborgsund Kommune har i brev af 11. november 2014 oplyst følgende om dette spørgsmål:

”Adgangsvejen til afstemningsstedet vil fremadrettet blive skiltet tydeligere fra handicappladserne.”

Jeg har noteret mig det oplyste og går i den forbindelse ud fra, at kommunen med det anførte mener både skiltningen til handicapparkeringspladserne og til selve valgstedet. Jeg foretager mig ikke mere i denne anledning.

Guldborgsund Kommune havde forud for valget oplyst, at der på valgdagen ville være en handicapparkeringsplads ved afstemningsstedet.

Der var på valgdagen som oplyst etableret en midlertidig handicapparkeringsplads foran indgangen til afstemningslokalet. Der var opsat et midlertidigt skilt med et handicappiktogram og et ”P”. Parkeringspladsen var ikke yderligere afmærket, og den var derfor ikke mulig at opmåle.

Midlertidig handicapparkeringsplads.

I den foreløbige rapport bad jeg Guldborgsund Kommune om at overveje, om én handicapparkeringsplads var tilstrækkelig i forbindelse med et valg, herunder om kommunen har gjort sig overvejelser om at etablere flere midlertidige handicapparkeringspladser i forbindelse med et fremtidigt valg på skolen.

Guldborgsund Kommune har i brev af 11. november 2014 oplyst følgende:

”Ved afviklingen af EU-valg og Folkeafstemning 25-05-2014 blev der etableret – og skiltet med – yderligere en handicapparkeringsplads ved Lindeskovskolen. Det vurderes, at 2 handicapparkeringspladser ved Lindeskovskolen vil være tilstrækkeligt.”

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke mere i den anledning.

Der var niveaufri adgang fra gårdarealet (og den midlertidigt etablerede handicapparkering) til afstemningslokalet. Indgangsdøren var 73 cm bred og åbnede udad. Den blev betjent manuelt. Døren var gul, hvilket skabte en fin kontrast for svagseende.

Indgangsparti Lindeskovskolen.

Afstemningslokalet

Det følger af § 51, stk. 2, i lov om kommunale og regionale valg, at kommunalbestyrelsen sørger for lokaler til afstemningen. Af vejledningens punkt 7.1.1. (vejledning om afholdelse af kommunale og regionale valg tirsdag den 19. november 2013) fremgår, at kommunalbestyrelsen i forbindelse med udvælgelse af lokaler skal tage hensyn til, at lokalerne så vidt muligt skal være tilgængelige for kørestolsbrugere og andre stærkt bevægelseshæmmede.

Valget fandt sted i skolens kantine. Der var placeret tilforordnede ved indgangen til at guide vælgere videre til valgbordene, hvor stemmesedler blev udleveret. Der var opstillet borde til brug for afhentning af stemmesedler i venstre side af lokalet og umiddelbart herefter var der opsat stemmerum. Belægningen var linoleum. Der var fin plads til at manøvrere rundt på i lokalet. Stemmerummene var lavet således, at man gik ind i den ene side og ud i den modsatte side, hvor der var opstillet stemmeurner. Det fungerede som en form for slusesystem.

Stemmerum

Kommunalbestyrelsen har i medfør af bekendtgørelse om kommunale og regionale valg § 51, stk. 2, pligt til at sørge for, at der er det nødvendige antal stemmerum og stemmekasser. Der findes ikke i loven nærmere regler for, hvad det nødvendige antal er, jf. vejledningens punkt 7.1.

Det fremgår af punkt 7.1.1. i vejledning om afholdelse af kommunale og regionale valg, at der på hvert afstemningssted skal være indrettet et stemmerum, hvor der er plads til, at tre personer kan opholde sig der samtidig. Det fremgår videre af vejledningen, at dette særligt indrettede stemmerum så vidt muligt

skal være stort nok til, at det kan rumme en vælger i kørestol samt to hjælpere. Vejledningen giver ikke yderligere oplysninger om, hvor stort dette særligt indrettede stemmerum skal være.

Der informeres i vejledningens punkt 7.1.1. om, at kommunalbestyrelsen ved at kontakte Statens Byggeforskningsinstitut (SBI) kan få nærmere oplysning om, bl.a. hvilke mål et stemmerum skal have, for at det også vil kunne bruges af kørestolsbrugere.

Statens Byggeforskningsinstitut (SBI) har udfærdiget en vejledning for udformning af disse særligt indrettede stemmerum i form af en tjekliste, der kan findes på SBI's hjemmeside (www.sbi.dk/tilgængelighed).

Ombudsmanden har ved inspektion af stemmerum i forbindelse med kommunal- og regionsrådsvalget taget udgangspunkt i denne vejledning udarbejdet af SBI.

Guldborgsund Kommune havde forud for valget oplyst, at der på valgdagen ville være syv almindeligt indrettede stemmerum med en bredde på 90 cm og et særligt indrettet stemmerum med en bredde på 1,40 m. Kommunen havde dog oplyst, at det ikke var sikkert, at alle stemmerum ville blive opstillet på dagen.

Besøgsholdet erfarede, at der på valgdagen var opstillet et særligt indrettet stemmerum. Stemmerummet målte 1 m i dybden og 1,40 m i bredden. Der var opsat en bordplade i stemmerummet i en højde af 78 cm. Bordpladen var 30 cm dyb. Over indgangen til stemmerummet var opsat et handicappiktogram. Der var desuden opsat en lampe inde i stemmerummet over bordpladen.

Særligt indrettet stemmerum.

Det særligt indrettede stemmerum på Lindeskovskolen var efter min opfattelse for lille til at rumme tre personer, herunder en kørestolsbruger, på en hensigtsmæssig og ordentlig måde. Rummet var desuden for lille i forhold til SBI's vejledende mål herom, hvorefter et stemmerum minimum skal være 1,70 m i bredden og 1,50 m i dybden, jf. SBI's tjekliste for stemmerum. I den foreløbige rapport bad jeg derfor Guldborgsund Kommune om at etablere et stemmerum i overensstemmelse med SBI's vejledning ved et fremtidigt valg på skolen. Jeg bad samtidig kommunen om at oplyse, hvordan kommunen i fremtiden ville sikre, at denne information videregives til de personer, der er ansvarlige for opsætning af stemmerummene.

Guldborgsund Kommune har i brev af 11. november 2014 oplyst følgende:

"Før afviklingen af EU-valg og Folkeafstemning 25-052014 blev igangsat udskiftning af samtlige [af] de handicapbokse, som ikke længere lever op til SBI's vejledende mål. Der vil ved fremadrettede afstemninger på Lindeskovskolen forefindes en handicapboks med de korrekte mål.

Forinden afviklingen af valg vil der være tæt dialog med de medarbejdere fra Entreprenørvirksomheden, der er behjælpelige med klargøring af afstemningslokalerne, herunder opsætning af stemmerum."

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke mere i den anledning.

Toiletfaciliteter

Besøgsholdet spurgte under inspektionen, om Lindeskovskolens toiletfaciliteter var åbne for vælgerne, hvortil der blev svaret bekræftende. Besøgsholdet fik oplyst, at der ikke fandtes et handicaptoulet på skolen.

Besøgsholdet fik herefter forevist toiletfaciliteterne i bygningen. Et af de tilgængelige toiletter var større end de resterende og kunne således rumme en kørestol. Der var på samme toilet plads ved siden af toilettet til at stille kørestolen med henblik på, at kørestolsbrugeren herefter kunne løftes/løfte sig selv over på toilettet. Toilettets øvrige indretning opfyldte ikke kravene til et handicaptoulet.

Toiletfaciliteter.

Jeg bad i den foreløbige rapport Guldborgsund Kommune om at overveje, hvordan det nævnte toilet inden for de eksisterende bygningsmæssige rammer kunne gøres mere tilgængeligt – eksempelvis ved opsætning af armstøtter mv. - såfremt kommunen havde i sinde at benytte Lindeskovskolen som afstemningssted ved et fremtidigt valg. Jeg bad oplysning om, hvilke overvejelser kommunen gjorde sig i den anledning.

Guldborgsund Kommune har i brev af 11. november 2014 oplyst følgende om dette spørgsmål:

”Lindeskovskolen forventes anvendt fremadrettet som afstemningssted. Der arbejdes nu – i samarbejde med skolens ledelse – videre på etablering af et mere tilgængeligt handicaptoilet på skolen.”

Jeg har noteret mig det oplyste og går ud fra, at kommunen har en løsning klar til næste valg på skolen. Jeg foretager mig ikke mere i den anledning.

Faciliteter for valgstyrelser og tilforordnede

Det følger af FN's Handicapkonventions artikel 29, at deltagerstaterne skal sikre personer med handicap politiske rettigheder og muligheden for at nyde dem på lige fod med andre.

Sådan som valg gennemføres i Danmark, må retten til at deltage i det politiske liv anses for at omfatte ikke alene muligheden for at afgive sin stemme, men også muligheden for at fungere som valgstyrelser eller valgtilforordnet i forbindelse med valget. Dette forudsætter, at de lokaler, der stilles til rådighed til bl.a. stemmeoptælling mv., er tilgængelige for vælgere med handicap.

Besøgsholdet besigtigede af denne årsag lokalet til brug for de tilforordnede på afstemningsstedet. Lokalet var placeret ved siden af afstemningslokalet med niveaufri adgang dertil. I selve lokalet var der borde og stole og plads til at manøvrere rundt. Besøgsholdet fik oplyst, at der blev bragt forplejning i løbet af dagen, og at valgstyrere og tilforordnede kunne gøre brug af de samme toiletfaciliteter som de øvrige vælgere.

Lokalet til brug for optælling af stemmer mv. fremstod fint med god tilgængelighed. Der var imidlertid ingen toiletfaciliteter til valgstyrere og tilforordnede med handicap på stedet. I den foreløbige rapport henviste jeg derfor til afsnittet om toiletfaciliteter ovenfor.

Guldborgsund Kommune har i brev af 11. november 2014 oplyst følgende:

”Et mere tilgængeligt handicaptolet vil tillige kunne anvendes af valgstyrere og de tilforordnede vælgere i løbet af dagen.”

Jeg har noteret mig det oplyste og foretager mig ikke mere i den anledning.

Hjælp til at afgive stemme

Det følger af § 55, stk. 1, i lov om kommunale og regionale valg, at vælgere, der på grund af manglende førighed, svagelighed eller lignende ikke kan foretage stemmeafgivningen på den beskrevne måde, kan forlange fornøden hjælp til stemmeafgivningen.

Retten til at forlange hjælp gælder alle vælgere, herunder også vælgere med fysisk eller psykisk handicap. Det er desuden et krav, at det er vælgeren selv, der over for valgstyrere eller tilforordnede tilkendegiver, at denne har behov for hjælp til stemmeafgivning.

En valgstyrer eller tilforordnet kan således ikke betinge en vælgers adgang til at afgive sin stemme af, at vedkommende accepterer at lade sig bistå ved stemmeafgivelsen, fordi valgstyreren eller den tilforordnede skønner, at vedkommende vælger har behov for hjælp. Dette gælder også blinde og svagtseende, jf. vejledningens punkt 7.3.

Hjælp til stemmeafgivning ydes af to valgstyrere eller tilforordnede vælgere. Vælgeren kan dog forlange selv at udpege en person, der træder i stedet for den ene valgstyrer eller tilforordnede, jf. § 55, stk. 2. Hjælp til stemmeafgivning forudsætter, at vælgeren utvetydigt kan tilkendegive, hvilken kandidat eller kandidatliste, den pågældende ønsker at stemme på, jf. § 55, stk. 4.

Besøgsholdet spurgte under inspektionen til muligheden for at få hjælp til stemmeafgivningen, og valgstyreren forklarede om processen i overensstemmelse med reglerne.

Mulighed for at afgive sin stemme uden for valglokalet

§ 55, stk. 1, i lov om kommunale og regionale valg giver desuden mulighed for, at en vælger, der på grund af manglende førlighed, svagelighed eller lignende ikke kan bevæge sig ind i valglokalet, kan afgive sin stemme uden for lokalet, eksempelvis i en bil parkeret ved afstemningsstedet.

To valgstyrere eller tilforordnede vælgere skal i sådanne tilfælde bringe stemmesedlen ud til vælgeren og sikre sig vælgerens identitet, jf. § 53 i lov om kommunale og regionale valg. Når vælgeren har stemt og foldet stemmesedlen sammen, lægger valgstyrere eller de tilforordnede stemmesedlen ned i en transportabel stemmekasse og bærer stemmesedlen tilbage i stemmelokalet, jf. vejledningens punkt 7.3.

Der er også mulighed for at få hjælp til selve stemmeafgivningen som beskrevet i forrige afsnit, når selve valghandlingen foregår uden for stemmelokalet.

Besøgsholdet spurgte under inspektionen til muligheden for at afgive stemme uden for afstemningslokalet, og valgstyreren oplyste, at der ikke var en fast vagt uden for lokalet, men at handicapparkeringspladsen var etableret foran vinduerne i afstemningslokalet, hvilket gjorde det muligt for valgstyrere og tilforordnede at se eventuelle vælgere.

Valgstyreren fremviste desuden to transportable stemmeurner til formålet.

Transportable stemmeurner.

Endelig bemærker jeg, at kapitel 6 i lov om kommunale og regionale valg giver mulighed for at brevstemme i forbindelse med kommunale og regionale valg. Fra den 1. marts 2014 er det desuden blevet muligt efter ansøgning at vælge et andet afstemningssted i opstillingskredsen i sin bopælskommune end det, vælgeren er tilknyttet i henhold til valglisten, såfremt ændringen af afstemningssted er begrundet i vælgerens handicap eller nedsatte førlighed.

Opfølgning

Jeg betragter herefter sagen som afsluttet.

Underretning

Denne rapport vil, udover til Guldborgsund Kommune, blive sendt til Økonomi- og Indenrigsministeriet, Det Centrale Handicapråd, Institut for Menneskerettigheder, Energistyrelsen samt Statens Byggeforskningsinstitut.

Med venlig hilsen

Jørgen Steen Sørensen

Kopi sendes til:

Økonomi- og Indenrigsministeriet.
Det Centrale Handicapråd
Institut for Menneskerettigheder
Energistyrelsen
Statens Byggeforskningsinstitut